

1763. *Pamiatka interesow Kurlandzkich...*

Ant. Kurland. 1763

PAMIĄTKA
INTERESSOW
KURLANDSKICH
KRÓTKIM OPISANIEM
ZEBRANA.

W WARSZAWIE

R. P. 1763.

7577

XVIII. 2. 717.

O P I S A N I E

OKOLICZNOŚCI KURLANCKICH.

Nie podlegając Prawa *Supremi Domini* IEGo Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey żadney Kwestyi względem Xięstw Kurlandzkiego, y Semigalskiego, więc *consequenter* wszystkie Interessa do tych Xięstw ściągające się, są oczywiście sprawami domowemi Rzeczypospolitey, y zdaie się że IEGo Krolewska Mość w zachodzącey iakowey wątpliwości, czyli Kwestyi nie jest obligowany tylko z samą o tym naradzać się Rzeczpospolitą.

Lecz potencya Pograniczna, z którą IEGo Krolewska Mość, y cała Rzeczpospolita życzą sobie tak dobre sąsiedztwo, iako y Traktatami obwarowaną utrzymywać przyiaźń, będąc uprzedzona wiadomością, y doniesieniem opancznym, więc się rzeczą zda bydź potrzebną, ażeby teyże Potencyi zupełną przed oczy wyłożyć sprawiedliwość, y Prawdę: A iako Xiążę, ktoremu teraz Xięstwa Kurlandyi, y Semigalii w wątpliwość pociągane bywaią, jest Synem IEGo Krolewskiej Mości, tak Nayaśnieyszy Pan chce przed wszystkimi rzeczami nie tylko Narodowi Polskiemu, ale y wszystkim Potencyom, tudzież y całej Europie dowodnie okazać, że w tym tak ważnym Interessie nie tak Go Serce Oycowskie, y Interes Domu, własnego iako bardziey całość Praw, y Godność powierzoney sobie dotyka Korony.

Miłość IEGo Krolewskiej Mości ku Sprawiedliwości, wspaniałość Iego Duszy, y Serce do zysku żadnego się nie przywieszające, są rzeczy całemu wiadome Światu, nic tedy nie pozostaie, tylko pokazać, że błąd żaden oświeconey Iego nie uwiódł uwagi, ani skutku dobrych Iego nie odwrócił Intencyi, dla tego rozkazał IEGo Krolewska Mość objaśnić to Światu piorem y dowodem szczerym, który we wżyszkim funduje się *super facta*.

W Początkach wieku terażniejszego, gdy Dom Xiążąt Kurlandzkich Kettlerow nie zawierał w sobie tylko jedną Osobę w ieciech podezłą, y chorowitą, tak w Polfcze do tego różnych zmierzaly zdania, ażeby to Feudum ziączyć z Rzeczpospolitą, iakoż Kommissya Anni 1727. w Interessach Xięstwa tego naznaczona podała Proiekt do inkorporowania onegoż *ad normam* inszych Prowincyi, y podzielenia na Woiewodztwa. Lecz Stany Kurlandzkie większą chęć do dawney Formy rządzenia niemi mając, supplikowały, aby się przy niey pozostać mogły.

Seym *Pacificacionis Anni* 1736. mając wzgląd na usilne y pokorne proźby *Nobilitatis Curlandiæ*, y żeby Dobra Xiążęce z długow wyszły *in emolumentum Feudi* przez wykupno y oswobodzenie onychże od Xiążęcia, któryby był inwestyowany, oddał tę władzę Krolowi, ażeby *post decessum* Kettlera & *extinctionem* Domu tego, IEGo Krolewska Mość konferował Xięstwa Kurlandzkie, y Semigalskie Inszemu, pod Kondycjami, ktore *ad eum Actum* prorogowana ustanowi Kommissya.

Roku następującego 1737. umarł Xiążę Ferdinand ostatni z Domu Kettlerow, a Fortuna chcąc sobie z ludzkich igrzysko uczynić okazałości, dała mu Sukcesforem
Człowieka,

Człowieka, który się nie zdał bydz do tak wielkiego Urodzonym Dygnitarstwa. Ernest Jan Biron (albo raczey Bühren) z pospolitey Rod swoy mając w Kurlandyi kondycyi, sam Roku 1730. wyznał, że nie jest Szlachcicem Kurlandzkim, kiedy na ten czas o Indygenat profil, ale nagle przez Fawor Imperatorowey Anny wyniesiony do Godności Hrabiego, y do Urzędu Podkomorstwa Casy Rossyi, ośmielił się posiągnąć y do Mitry Xiążęccy. Pani Jego Dobroczytna wszystkimi Go wspierała siłami, y on sam tak sztucznie y skutecznie umiał zażyć sposobow, że Szlachta Kurlandzka do tego przywiedziona była prosić, aby niemi rządził, którą to Prozbę mocno Dwor Rossyiński wspierał.

Krol Iemc Sam z siebie nigdy by' pewnie nie był obierał tey Osoby; tylko że trudno było co rekuzować Sasiadce moentey, ktorey Przyiaźń y samey Polfcze nader potrzebna była. Przytym taż Monarchini iako owdowiała Xiężna Kurlandzka, miała w possessyi Dobra stołowe Xiążęce, y zakładała sobie mocne pretensye: Na ostatku uczyniła Cessyą wszystkich Praw y Pretensyi swoich Bironowi, *in quantum* by został Xiążęciem, przez co mu sposob podała uspokoienia znaydujących się długow. IEGO Krolewska Mość znaiący walor wszystkich rych racyi, y nie nie chcąc w tak ważnym Interessie bez zupełney czynić deliberacyi, naznaczył Senatus Consilium tegoż samego 1737. roku w Wschowie: Senat tego był zdania, żeby IEGO Krolewska Mość akkomodował się czasowi, y okolicznościom, inwestywawszy na Xięstwo Kurlandzkie Hrabie Birona, z tą kondycyą, ażeby Feudum to oswobodził z długow, y wszelkich zagranicznych Pretensyi; Dał tedy Krol Iemc

A 2

Birono-

Bironowi *Diploma provisionale*. Kommissya Kurlandzka ułożyła kondycye Inwestytury, stosując się do konstytucyi roku 1736. y dołożyła osobliwie kondycyą, essencyonalną, *sine qua non*, to jest obligacyą, oswobodzenia Feudi z długow, y odebrania wszystkich Dobr stołowych z Possessyi cudzych. Na tym fundamencie potym dał IEGo Krolewska Mość Hrabji Bironowi *Diploma Investiturae* pod datą 4ta Aprilis 1739.

Lecz Biron nie puścił się Dworu Rossyjskiego, *Homagium in Persona* nie oddał, y zamiast zniesienia długow, to owšem (iako się niżej powie) tylko długow naturę odmienił, y cięższymi oneż uczynił: Nie udał się do odebrania Xięstwa w Possessyą, y nigdy od niegoż *homagium* nie odebrał, ani przysięgi *Fidelitatis*: Było tedy Iego początkowe rozporządzenie się w Xięstwie niedołężne, y kondycyi w Inwestyturze wyrażonych nie wypełnił, że na ostatku też sama ambicya ktora go aż nazbyt wyniosła, znowu zniszczyła, y pognębiła. Zasłепiony powodzeniem, y nie kontentując się tak znakomitym szczęściem, zamiast mieć na pamięci powinność Xiążęcia y Holdownika, zamiast przybydź do Kraiu, y mieć staranie o Narodzie, nad którym chciał panować, zachciało mu się ieszcze po śmierci Dobroczynney Pani swoiey, rządzić y całą Rossyą, pod Imieniem Regenta. Po czym wkrótce w areszt wzięty, ze wszystkiego obnażony, y z całą swoją Familią na Syberyą relegowanym został.

Xięstwo Kurlandzkie było przez niektory czas pod Imieniem Iego przez Regencyą rządzone, ale Dwor Rossyjski opanował, y zabrał to wszystko, co Iemu należało, nawet żądał, aby Dobra stołowe były sekwestrowane dla odebrania

odebrania z Ich Intraty, summ tych pieniężnych, ktore Biron z skarbu Imperatorskiego pozabierał. Sekwestru tego dozwoił Krol EMć przez Reskrypt de data 2. Ianuarij 1741. Roku,

Wkrotce potym, mianowicie *in Aprili* tegoż samego roku Dwor Rossyjski wydał publiczny Edykt, iako Ernest Ian Biron będąc przekonany o występek obrazonego Majeztatu, zasłużył na śmierć, lecz z szczerulney łaskawości będąc ta kara Smierci relaxowana, na wieczne *exilium* z Synami swymi jest kondemnowany. Jak prędko o tym Reskrypcie y w Mittawie się dowiedziano, przestała Regencya rządzić Xięstwem pod Imieniem Birona, y Imię tego z zwyczajnych supplikacyi Kościelnych wypuścić rozkazała. Jego Krolewska Mość nie chcąc nic *precipitare*, a żądając przytym Xięztwu Kurlandzkiemu iakim *succurere* sposobem, nakazał Regencyi Kurlandzkey, iako *supremus Dominus*, aby pod Imieniem Jego Państwem rządziła.

To prawda że według Opisu Prawa Lennego, Prawa Publicznego, y Prawa Narodow, Hrabia Biron będąc kondemnowany z Synami swoiemi na śmierć Cywilną od Potencyi, ktorey się dobrowolnie uczynił podanym, znajdując się w Iey służbie, przy sięgę wierności złożywszy, Prawdziwa to mowię, y żadney Kwestyi nie podlegaiąca rzecz, że na Birona, y Synow Jego, iako na zmarłych zapatrywać się było trzeba, y że *consequenter Feudum* zaważowało.

Sam Dwor Rossyjski tego był zdania, kiedy dnia 22. Iunij 1741. Roku, tentował przez Ministra swego Chambellana Butler, aby Stanowi Rycerskiemu w Kurlandyi zalecić Osobę Xiążęcia Ludwika z Brunswiku do propo-

nowania onegoż, y supplikowania do Jego Królewskiej Mości, ażeby mógł bydź Ich Xiążęciem inwestywany. Xiążę Ten był w Mittawie przytomny, y offiarował się wszystkie długi z Pretensyami uspokoić; Iakoż zdał się bydź *in statu* do wypełnienia obciennic swoich, a Xięstwo Kurlandzkie chcąc się uwolnić zwfzelskich Rossyjskich Pretensyi, chwyciło się tey okazji, y suplikowało przez Posała do Jego Królewskiej Mości, aby jeżeli to za approbacyą Królewską, iako *Supremi Domini*, to niechayby Xiążę Lemć z Brunswiku odebrał Inwestyturę, Xięstw Kurlandyi, y Semigalii. Jego Królewska Mość chcąc mieć czas do roztrząśnienia doskonałego wszystkich rzeczy rozkazał sub 17. Oktobris Ichmciom Pierwszym Konfyliarzom Xięstwa Kurlandzkiego, ażeby pod Imieniem Jego wszystkie *Acta Regiminis* odprawowały się, posławszy im przytym y Pieczęć swoją. W Reskrypcie zaś swoim *in hoc passu* wyraża: że trzeba, aby w Aktach publicznych Imię, y Powaga Xiążęca supprymowane były, dokąd sprawa Jego doskonale uznana nie będzie, y dokąd się ta plama Infamii, ktora na niego włożona, nie roztrząśnie.

Tym czasem tak Rycerstwo Kurlandzkie, iako y Dwor Rossyjski konczynowały Instancye swoje za Xiążęciem Ludwikem z Brunswiku. Lecz niżeli Krol Lemć przybył do Warszawy, y swoją w tey mierze oświadczył rezolucyą, Imperatorowa Ieymość ELŻBIETA osiadła Tron Rossyjski, a przez to za Xiążęciem de Brunswik ucichły Instancye, ktory się też już nie zdał dla Kurlandyi, y oddalony był od sposobow oswobodzenia Xięstwa z długow, y Pretensyi Dworu Rossyjskiego.

Rewolu-

Rewolucya ta w Rosyi zdala się być faworyzująca Bironom. Rewokowani byli z Syberyi, y transportowani do Iarossawia. Jego Krolewska Mość Pan pełen Dobroci, y Klemencyi, sądził byż tę okazyą pogodną do zakończenia według Intencyi swoich sprawy Kurlandzkiej; Potentowawszy już przedtym Dworu Rosyjskiego *in favorem* Birona, przedsięwziął sobie wniesć za nim Intercessyą, iezeliby był niewinnym, a przynajmniey aby wiedział czego się trzymać względem Kurlandyi, byż informowanym, iezeli iaka znaydzie się dla więzienia powrotu nadzieia.

Powtorzył tedy Krol IEmć Instancye swoje do nowej Imperatorowy, tego będąc zdania, że tak Dobroczytna Pani wolnym Go uczynić, *in quantum* iezcze Łaskogodzien, nie będzie rekurowała, ale owszem ustąpiwszy mu wszystkich Pretensyi Kurlandzkich, uczyni Go zdolnym do wypełnienia effencyonalnych Inwestytury kondycyi. Lecz Imperatorowa będąc doskonale o Kryminalach Birona skonwinkowana, wyekuzowała się z wszelkich w tym punkcie sollicytacyi, y starała się owszem, aby Xięztwo Kurlandzkie mogło byż Xiążęciu Hesse Homburg konferowane, na ktore, iako na wakujące się zapatrywała.

Xięztwo Kurlandzkie znaydowało się w Sytuacyi nie przyjemney, widziało wszystkie Dobra stołowe w ręku Rosyjskich, y Państwo w zamiełzaniu. Dla wydzwignienia się z tey niedoli, trzeba było albo uwolnić Birona, albo inszego mieć Xiążęcia. Zdania y sentymenta wtey mierze były rozdwioione: Jedni rozumieli, aby się nie opierać szczęściu, ktore samo pierwszej chymery swoiey fantasty-

czne

czne rozwała dzieło, uwalniając Ich od - Xiążęcia, który się do rządzenia niemi nie urodził, y który poddając się zagranicznej Potencyi, przez występki swoy ściągnął na siebie Plamę z Godnością Xiążęcą się niezgadziącą.

Na ostatku przemogła Kompassya, albo raczey stan Rycerski Kurlandyi konformował się do tey skrupulizującej słuszności, która Krola Imci przywodziła do tyłu Prekacyi, w dochodzeniu niezawodnym czyli to Feudum wakuujące, to jest przyłączyło całe Rycerstwo do przyczyniania się JEgo Krolewskiej Mości, y swoje Suppliky za Hrabią Bironem, ale nie niewskoralo, y owszem Roku 1755. chcąc powtorzyć prozby swoje przez Posła od siebie do Petersburgu wyslanego, Tenze delegowany dla nieotrzymanego od Dworu Rossyjskiego Paszportu nie odwłocznie powrócić musiał.

JEgo Krolewska Mość | niczego zaniedbywać nie chcąc tak względem oswobodzenia Bironow, iezeli słuszna y można, iako też dla decyzji niezawodney o Wakansie tego Feudum, (ktory to Wakans nie mógł w tak usta wicznej zostawać wątpliwości,) więc na ostatku żądał JEgo Krolewska Mość bydz od Dworu Rossyjskiego uwiadomionym, czyli, kiedy Oyciec będąc bez regressu kondemnowany, Syn przynajmniej JEgo nie może bydz wolnym? Odpowiedziano od Dworu Rossyjskiego iednostaynie: że Biron jest obwiniony *Crimine laesa Majestatis*, że skarb Imperatorski ukrzywdził, y że iak najmocniejszye racye *status* zabraniają uwolnienia tak JEgo, iako y Synow, *& consequenter* że na całą tę Familią trzeba się zapatrywać, iako na *civiliter* zmarłą, y bez powrotu.

Na

Na ten czas był mogli JEgo Krolewka Mość bez żadnego skrupułu oświadczyć, że wakuie Feudum, y Nowego inwestyować Wafalla, na fundamencie Konstitucyi Roku 1736. Nie podobna, w tey wszyllkiew prawdzie, aby cień lub pozor iakiey pozostawał wątpliwości, osobliwie zważywszy *Fakta*, ktore się tu przytoczyły, y ktore publicznie są wiadome.

Inwestytura Ernesta Jana Birona annihiłowała się przez niewypelnienie kondycyi essencyonalney, dla względu ktorey samey dane Mu jest Feudum: Jest to kondycya cale różniąca się od inszych zwyczajów *Infeudationis*, czyli Inwestytury, ktore z Osoby, y z stanu wypływają Wazalla. Tu jest mowa o Kondycyi Essencyonalney Kontraktu obowiązującego, o Ustanowieniu ktore nazywamy, *do ut des*, takowe bowiem ustanowienie annihiłuje się y obligować mię przestaje, Kiedy kto z strony swoiey temu zadosyc nie czyni, czegom iakoby w nadgodę lub dla wzajemności od niego pretendował. Występki przeciw Kondycjom należącym do własności Wazalla nie sprawiają utracenia Feudi bez formowanego Processu, bo ich trzeba dowodzić, ze w wypełnianiu tychże Kondycyi mogło się stać mniej, albo więcey, albo że ich nie obserwacya może bydz sprawiedliwemi wyekuzowana racyami; Ale ta Kondycya o ktorey się tu mowi, jest klauzulą absolutną, ktorey niewypelnienie niechayby z iakieykolwiek pochodziło racyi, nawet chociażby tego moc iaka więkfsza, albo insza iaka zawada (do ktorey nawet y kontrahent nie dałby okazji) przyczyną była, kontrakt znośi, y dowodzi się zaraz samo *Factum*. Zamiaśt znieśienia długow Feudi Hrabia Biron, iefzcze ich ciężaru przyczynił, transformując ie w długi pu-

bliczne z iednego do drugiego Państwa. Był przyczyną, że Rossya wszystkie Dobra Stołowe od kilkunastu lat w sekwestrze trzymała, za Summy nie specyfikowane, które miały bydz z skarbu Imperyalnego zabrane, y do Kurlandyi transportowane, a przytym nie był *in statu* oswobodzenia Feudi, y uwolnienia onegoż z inwolucyi, w które wdał był Feudum z sąsiadem potężnym. Nie oddał *homagium* Krolowi *in Persona*, tak iak Go Prawo (a) obo-
 więzywało, ani od Kurlandczykow *Juramentum fidelitatis* nie przyjął: Jednym słowem nie osiedziawszy się ieszcze zupełnie w Feudum, gdy wpadł y z Synami swymi w śmierć Cywilną żadney Kontradykcyi nie podpadaiącą, y o ktorey tylo solennych deklaracyi Dworu tego, ktoremu się był poddał, żadney nie dozwalaiają wątpliwości: Nigdy się tego spodziewać nie było można, ażeby kiedykolwiek czyli sam, czyli Potomkowie Jego powrocili się do Rządow Kurlandyi, y do wypełnienia Krolowi y Rzeczy Pospolitey Wazalla powinności. Potomstwo Hrabi Birona mogłoby się przez całe wieki utrzymywać w Niewoli, do ktorey go przez swoje Excessa wtrącił, a Narod Kurlandzki miałże zostawać bez Rządzy, w stanie niepewnym, w zamieszaniu, y niebezpieczeństwie, y bydz wiecznie pod ciężarem Sekwestru w Rękach cudzych?

Coz

(a) Ex Actis Commissionis Sacrae Regiae Majestatis Novellae Mitaviae Mense Julio 1717. celebratae. Ut autem omnia devia juxta Constitutorium Regium Nobis clementissime concessum, in pristinam Orbitam redigamus in futurum, juxta Formulam Regiminis, Decisionemque Commissorialem de Anno 1642. inhaerendoque Legi Publicae Constitutionis Anni 1683. in eo casu, quando Princeps Juramentum fidelitatis, homagiumque in Propria Persona sua nondum praestiterit, Generosam Nobilitatem ab obedientia Principibus Investitis praestari solita pro absoluta declaramus.

Coz za racya miała obligować JEgo Krolewską Mość y Rzecz Pospolitą Polską, ażeby tak znaczne Feudum w takowey, Oyczyźnie szkodliwey y niebezpieczney pozostawili sytuacji, ażeby nie dbali o usługę Wazalla, a ieszcze dla człowieka, który wpadł w nieszczęście, nie z tey racyi, że Krolowi y Rzeczypospolitey służył, ale owszem z racyi niezamierzonego Ambitu swego, pogardzając tym, co wienien był sobie, powierzonemu Naradowi, y Koronie, która mu go konferowała. Więc tedy Ernest Jan Biron od swego prawdziwego sędziego będąc deklarowany winowaycą *Criminis læsæ Maj statis*, jest notowany Infamią, y *insapax* rządu. (b) Co się zaś tycze Synow JEgo, ci żadnego nabytego Prawa do Kurlandyi nie mieli, tylko Nadzieję zniszczoną przez występek Oycowski. Według Maxym Prawa Feudalnego, Feudum się traci dla całej Familii, gdy pierwszy inwestowany winnym się pokaże, nawet się y przez niego alienować może, gdy *Konsens Supremi Domini* zaydzie, bo aż do momentu śmierci pierwszego Akwizytora żadne Prawo Feudum nie mogło być transportowane na Successorow JEgo.

Będąc tedy Inwestytura Hrabi Birona annihilowana, y iakoby nie nastąpiła była, tak przez nie obserwacją z strony JEgo kondycyi Essencyonalney, & *sine qua non*, iako y przez śmierć Ciwilną Oyca, y Synow, à co większa ieszcze *ante consumatum Actum Infeudationis* w Xięztwie Kurlandzkim przypadła, więc Konstitucya Roku 1736. w

B 2 zupelnym

(b) Sunt quædam delicta, quæ in alium quidem committuntur, quam Dominum, aut Personam Ei conjunctam, at tamen illum Feudo privant, quorum pertinet Crimen læsæ Majestatis: Hornij Jurisprudentiæ Feudalis Capite 25. §. 17.

zupelnym swoim zostawala wigorze, y byl JEgo Krolewska Mość Autoryzowany, ba y obligowany Kurlandya nowym opatrzyc Xiążęciem. Cel wspomnioney Konstytucyi jest iasnie wyrazony, y znayduie się troiaki, sciągajac się do następujących Punktow: imo Aby utrzymać Kurlandya przy dawney Formie Rządow. 2do Opatrzyc pewność *subsidii Militaris*, ktore Xiążę *Feudatarius* JEgo Krolewskiey Mości, y Rzeczypospolitey wedlug Obligacyi dawac powinni. 3tio Oswobodzie Xięztwo z długow przez Xiążęcia, ktory ma bydz inwestowany. Zaden z tych punktow nie mogac teraz bydz wypelniony przez Bironow, więc JEgo Krolewska Mość doskonale y przezornie uczynil, (iako się niżej pokaze,) dawszy Inwesturę dwuch Xięztw Nayiasniejszemu Krolewiczowi JEjmu Karolowi.

Kazdy byl tego zdania, że JEgo Krolewska Mość ma Prawo dysponowania Kurlandya, y od dawnego czasu wielu Ministrow y Senatorow sollicytowalo Nayiasniejszego Pana, aby ie konferowal ktoremu z Synow swoich. JEgo Krolewska Mość z racyi delikatności swoiey długo się podobnym zbraniał Propozycjom, lecz na ostatku trzeba bylo wypelnic powinność, ktora obligowany ku Koronie, ku Rzeczypospolitey, y partykularnie ku Xięztwu Kurlandzkie-
mu, Trzeba bylo Kurlandya wydzwignac z ley krytycz-
ney sytuacyi, starac się o ley pokoy, y bezpieczenstwo Rzą-
dow, tak, iako stany Kurlandzkie o to do JEgo Krolewskiey
Mości supplikowaly. Osmnascie lat iednostaynego wię-
zienia, y tyle solennych Rossyiskich Deklaracyi zadney o
Bironow wolności nic czynily nadziei. Dobroć y slusność
skrupulizuiąca JEgo Krolewskiey Mości nie mogly dłuższe-
go ządac przeciagu, nic inszego nie pozostawalo, tylko
Nowego

Nowego nominować Xiążęcia, Lecz iedna rzecz iefzcze wstrzymywała JEgo Krolewską Mość, chciał bowiem bydź upewnionym, aby Feudum to *ad Mentem* Rzeczypospolitey z długow, y od wszelkich zagrańicznych Pretensyi przez przyszłego Xiążęcia ofwobodzone było.

W tym Nayiaśnieyszy Krolewic JEmć Karol znajdując się Roku 1758. w Petersburgu, umiał zafluzyć sobie na przyiaźń, y Estymacyą Imperatorowy JEyMci Elźbiety: Ta wspaniała y dobroczynna Pani dobrowolnie postanowiła u siebie dołożyć starania, ażeby Temuż Nayiaśnieyszemu Krolewiczowi JEmci Xięstwa Kurlandyi, y Semigalii dostały się. Dla tego tedy względem uczyniła deklaracyą stanowi Rycerzkiemu w Kurlandyi, że na Birona, y Iego Familią zapatrywać się trzeba, iak gdyby Ich *Aktu* nie było, oraz insynuowała stanom, ze sobie y Państwu lepiej dogodzić nie mogą, iak gdy za Osobą Krolewica IEmci Karola na Xięstwo Kurlandzkie zaniolą do IEgo Krolewskiej Mości proźby.

Tegoz czafu Imperatorowa IEy Mość sollicytowała także IEgo Krolewską Mość, ażeby Inwestiturę pomienionemu Krolewiczowi IEmci Karolowi wakującego Xięstwa konferować raczył.

Jakże tu żądności takowey uczynioney przez Samsiadkę potęgę mającą opierać się było, ktora względem Pretensyi, y sekwestru z nich nastąpionego, trzymała iakoby w Ręku swoich szczęście y pokoy Kurlandyi. IEgo Krolewska Mość z wszelką na te Propozycye odpisał Rekognicyą: Ale zażywaiąc iednostaynie w sprawie znaczney wszelkich Prekaucyi, reprezentował Imperatorowey IEyMci (c) że lu-

bo do tych czas nie zamyslał Konferować tego Xięztwa ktoremu z Synow swoich, iednakże gdyby dać miał Inwestyturę Krolewcowi Hemci Karolowi, było by to dla Niego *objectum essentionale*, ile żeby do tego tak Iego Powaga, Iego Honor, y Prawa powierzoney sobie wchodziły Korony. Dla tego tedy ieszcze przed wziętą w tym punkcie rezolucyą nowych pretendowal Assekuracyi, że *Sors Bironow* iest decydowana bez regressu, a naybardziej wiedzieć pragnął, iezeli Imperatorowa Iejmć wyrzekłszy się Sekwestru Dobr stołowych w Kurlandyi z faworu swoięgo ku Iego Krolewcowskiej Mości, uczyni Go zdolnym do wypełnienia kondycyi istotney wedle Konstytucyi Roku 1736. pod którą Kondycyą dopiero będzie mogli bydz inwestyrowany.

Imperatorowa Iejmć przyobiecała znieść sekwestr, co się zaś tyczy Bironow, nie wspominając dawniejszych deklaracyi uczynionych Iego Krolewskiej Mości, (d) Stanom Xięztwa Kurlandzkiego, (e) y *Publico*, to Imć Pan Baron de Gross Pofel Extraordynaryiny, y Minister Pełnomocny Rosyjski Iego Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey uczynił deklaracyą, którą *in Scripto* S. p. Iemci Panu Kanclerzowi Wielkiemu Koronnemu podał, y do tych czas w Xięgach Metryki Koronney znayduie się, a ta tak brzmi:

Ządając I. W. Iemć Pan Kanclerz W. Koronny przez
 " Memoryał dzisiejszy odemnie niżey wyrażonego Posta
 " Extraordynaryinego, abym mu *in Scripto* Kommuniko-
 " wać raczył, co mnie za rozkazy Dworu moiego doszły
 " wzglę-

(d) Między innymi przez Skrypt oddany Konfyliarzowi Prasse Rezidentowi J. K. Mości w Petersburgu Die 13. Octobris 1752.

(e) Deklaracya Konfyliarza de Simolin Ministra Rosyjskiego Stanom Xięztwa Kurlandzkiego podana Die 4. Septembris 1752.

" względem Najiaśniey: Krolewica Jemci Karola, iako też y
 " względem przeszłego Xiążęcia Birona y Synow Jego,
 " więc niżej podpisany mam honor uwiadomienia J. W.
 " Kanclerza W. Koronnego, że co się tycze ostatniego, to
 " Intencya Najiaśnieyszej Imperatorowey IeyMości nie-
 " odmienna, aby nie dozwać przywrocenia Xięstwa Kur-
 " landzkiego tak Oycu Bironowi, iako y Synom Jego, zra-
 " cyi, żeby to przeciw własnemu Jego Imperatorskiej Mości
 " Interessowi, y essencyonalney Maxymie *Status* stać się
 " musiało: z drugiej strony zaś ze to Imperatorowey Iey
 " Mci miłą, a Rzeczypospolitey rzeczą będzie pożyteczną,
 " jeżeli przez obranie Najiaśnieyszego Krolewica Jemci
 " Karola Kurlandya Xiążęciem będzie uprowadzona, y
 " przy dawney swoiey Rządow formie utrzymana. Na tym
 " tedy fundamencie niewzruszonym, Ia niżej wyrażony
 " Minister mam Instrukcyą odwracać y oddalać te wszy-
 " stkie Propozycye, ktore by się do uwolnienia Birona, y
 " Jego Familii ściągaly, a przez to do zatamowania pożą-
 " dancy Elekcyi w Osobie Najiaśnieyszego Krolewica Iey
 " Mci Karola zmierzać mogły. Datt w Warszawie die 23.
 " Oclobris 1758. *Grass.*

Miałże tu ieszcze w Jego Krolewskiej Mości zostawać
 iakowy skrupuł, albo wątpliwość? Potrzebneż były ieszcze
 Jego Krolewskiej Mości prekawcy? y do czegoż był Krol
 Ieymci w takowey rzeczy sytuacyi obligowany? Wazal za-
 miał rządzenia Państwa swego udaie się w służbę Potencyi
 zagranicznej, tam swoy nayduie upadek, y przez śmiałe
 przedsięwzięcia swoje, zostawa na wieczną wraz y z Fami-
 lią swoją kondemnowany niewolą. Iużże się *Supremum Do-*
minium ma bez Wazalla obeyść iusług, Iużże Stany Lenne
 mają

maią wiekami całemi bydz bez Rządzczy, bydz w niebezpieczney niepewności, y nie wiedzieć komu należą? Byłoby to rzeczą niesłychaną, ktoby tego żądał, a ponieważ śmierć Cywilna według wszelkich Praw wygląda wszelkie pretenzysy, tak dobrze iak śmierć naturalna, więc nie pozostaie tylko bydz affekuiowanym o śmierci Cywilney tegoż Wazalla, y iego Potomstwa: Jakże tedy dostąpić prawdziwey y niezawodney affekuracyi, jeżeli nie przez deklaracyą Monarchy tego, ktoremu się tenże poddał Wazall, zostawiając w służbie iego, y od ktorego *sors* Oyca y Synow iedynie dependuie. Żąda się takowey deklaracyi, Monarcha postronny daie ją solemnie. Deklaracya zawiera w sobie, że niewola tegoż Wazalla y Synow iego jest *irremissibiliter* nieustanna, y że ich można za zmarłych rozumieć. Prawdziwie deklaracya takowa, uczyniona w tych okolicznościach, równa się Traktatowi publicznemu, jest to obowiązek, który y Państwo na się wzięło, a gdy go *successor* annihilować usłuie, to wzruszą przez to bezpieczeństwo publiczne, y pokoy Narodow. Może Sukcessor pardonować winowaycę, y familią iego, może go Dobrami y Honorami udarować, ale iakim Prawem chce rewokować skutki, ktore solemnemi deklaracyami od Predecessora iego tak Panu postronnemu, iako y partykularnym przyobiecane, y obwarowane. Wtakowey materyi wola, y *Acta* Monarchy wiążą y Sukcessora iego, bo gdyby inaczey było, to wszystkie Traktaty tylko by sidłem poćiwości były. W tym partykularnym przypadku, o którym się tu mowi, po wszystkich uważnych Jego Krolewskiej Mości Prekaucyach, y po wszystkich Affekuracyach Rossyiskich, gdyby Sukcessor Imperatorowey Ieymci Elzbiesty mógł rewokować y annihilować

wać wszystko to, cokolwiek też Pani uczyniła, względem Bironow, y nie kontentując się tym, że ich uwolnił, ale gdyby jeszcze siłami swoimi ich niesprawiedliwe wspierał do Kurlandyi pretenzyc, to by takim sposobem Państwo Rosyjskie tylko zostawiło ślisko na Kroła Iemci, na Syna Iego, y na Stany Kurlandzkie, owszem y na całą Rzeczpospolitą Polską, nurzając Ich w zamieszanie przez Waryacye, y postęпки kontradykujące Rosyjskich na Tron Sukcessorow, chociaż wiako nayważniejszey niateryi.

Konfyderacya takowa jest prawdziwie w oczach każdego imparcyalnego ważna, y konwinkująca. Lecz czegoż jeszcze nie dostawać będzie, gdy Demonstracyą naszą daleko ważniejszemi wesprzemy dowodami, y przyłączeniemy, że Imperatorowa Ieymć Elżbieta *per Actum Solennem*, y z wszelkimi Rekwizycyami uznała Imieniem swoim, y swoich Sukcessorow Nayaśnieyszego Krolewica Iemci Karola za prawdziwego Xiążęcia Kurlandzkiego, y Semigalskiego? do wiedziem tego w tym momencie.

Iego Krolewska Mość upewniony *tandem* będąc, że Feudum aktualnie wakuie, nie obracał myśli swych, tylko aby tak, iako do niego o to supplikowały stany Kurlandyi, Godnego mógł *substituire* Rządzcę, a przytym y z dobrych Dworu Rosyjskiego profitować dyspozycyi.

Rozumiałby był Iego Krolewska Mość, że tak ku sobie samemu, iako y ku powierzoney sobie zadofyc nie czyni Koronie, tudzież żeby tak Rzeczypospolitey, iako partykularnie Xięstwu Kurlandzkiemu podał okazyą sarknienia, gdyby się tak śladney był nie chwycił okazyi, przez którą całą Prowincyą z krytyczney wydzwignąć można było sytuacyi. Każdy zna niebezpieczeństwo przeciągłego sekwe-

stru w Rękach Potężnych zostającego. Lat osmnaście Xięstwo Kurlandzkie było pod władzą Rosyjską, y na ostatku przyzwyczała się Rosya zapatrywać na Kurlandya, iako na Państwa swojego Prowincya. Wielu od tegoż Dworu pootrzymowali na Dobrach stołowych Dożywocia, y nie zlikwidowawszy summ z Pretensyi mianych, ani onych do pewney nie redukowawszy kwory, to sekwestr w nie- skończone mogli się ciągnąć czasy; Tak długo, iak Familii Bironow exystencya była, to był pretext pozostawienia rze- czy *in Statu quo* Państwo bez Rządzczy poczuwało inkon- weniencye anarchii, albo nieporządku, nawet y Boiaźń za- mieszanja ieszczę gorzszego, ktorego się spodziewać było trze- ba, temu dokuczala Narodowi,

Jego Krolewska Mość ktorego sentimenta oświadczą- ją, że nigdy żadney rzeczy dla względu nie czyni partyku- larnego. Ten Pan mówię, będąc determinowany przez o- bowiazki ku powierzoney sobie Koronie y Rzeczypospoli- tey, nakloniony sprawiedliwemi Kurlandczykow Proźbami, y przychylając się do Instancyi swoiey Aliantki, konwoku- ie Senat, tak iak *Anno 1737.* uczynił, y żąda, ażeby ta tak ważna sprawa ieszczę w Jego obecności roztrząśniona, y examinowana była, Wszystkie vota, wyjąwszy dwa, czyli trzy, zgodzily się supplikować do Jego Krolewskiej Mości aby Feudum *pro vacanti* deklarował, y na niego dał Inwe- styturę Nayiaśnieyszemu Krolewiczowi Jemci Karolowi, tak iako Krola-Imci do tego Konstytucya 1736. autoryzuie,

Konferował tedy Jego Krolewska Mość Krolewiczowi Temu Xięstwa Kurlandzkie y Semigalskie, z tą zawsze kon- dycya, ażeby z długow, y pretensyi Postronnych oswobo- dzone było.

Nayia-

Najiasnieyszy Krolewić Iemci odebrał inwestyturę dnia 8. Ianuaryi 1759. y oddał *homagium in Persona* według Prawa.

Udał się zatym do Petersburgu tak dla podziękowania Imperatorowy Iemci, iako y dla wypełnienia potrzebney kondycyi inwestytury swoiey, w otrzymaniu od Dobroczynney Pani zniesienia y sekwestru, y wyrzeczenia się wszelkich do Kurlandyi pretenzyi. Imperatorowa Iemć uczyniła zadość obietnicom swoim, y staranie swoje zakończyła skryptem Autentycznym, własną podpisanym Ręką, y Pieczęcią Imperyi stwierdzonym. Wtym skrypcie de die 16. 27. Iulii 1759. Imperatorowa Iemć wyrzekła się Imieniem swoim, y swych Sukcesorow dla względu Iego Krolewskiey Mości, Rzeczypospolitey Polskiey, y Najiasnieyszego Krolewica Iemci Karola Xiążęcia Kurlandzkiego wszystkich swoich pretenzyi, do Dobr stołowych w Kurlandyi miałych, ktorych zupełney Possessyi ustępuje pomienionemu Xiążęciu Kurlandzkiemu, y Iego Sukcesorom.

Najiasnieyszy Krolewić Iemć udał się do Possessyi Xięstwa swego: odebrał w Mitawie die 5. Novembris 1759. *Homagium* od Stanów Rycerskich, y *Jurament Fidelitatis*. Osadzony tedy w obudwuch Xięstwach przez proźby Stanów, y przez powagę Iego Krolewskiey Mości y Rzeczypospolitey. Uznany od swoich poddanych, y od wszystkich Potencyi, ktore na ten czas przeciw Domowi Iego w Woynę implikowane nie były, nie rozumiał, ażeby mu kto w sprawiedliwej Iego opponował się possessyi. Ale Sukcesor Imperatorowy Elżbiety już od dawnych czasow rzucił był oko na Kurlandya, ażeby Stryia swego Xiążęcia Ierzego *de Holstein* mógł być osadzić: Będąc tym przerażony, że się

Nayaśniejszyemu Krolewiczowi Ieymci dostała, zapaliła się przez to w nim niewygasła ku temuż nowemu Xiążęciu nieważność, y gdy Tron Rossyiiski osiadł, zamyślał zażyć sił całych do dostąpienia intencyi swoich. Kazał się ruszyć pewney kwocie Woyska swego, y odebrać intraty Dobrych stołowych w Kurlandyi: Uwolnił tudzież y Bironow, y wyperfwadował Oycu, że uczynił Cessyą Xięstw Kurlandzkiego, y Semigalskiego *in Personam* Xiążęcia Jerzego de Holstein, czego dowodem jest list pisany przez Piotra Birona, do Barona Knugge jego Agentą, który zawiera w sobie te słowa. Iż skrypt *Renuntiationis* już *non existit*, bo Go Imperatorowa terazniejsza powrocila.

Skrypt takowy bez *Konsensu Supremi Dominii* nie ma prawda żadney wagi, y nie zdał się, tylko aby Hrabie Birona z wszelkicy do Feudum wyzuc Pretensyi, iezeliby ieszcze iaka pozostawała. Jest to prawdziwie *Actus Feloniæ*, kiedy Wazall Cessyą czyni Feudi, którym zadnym sposobem dysponować bez *Konsensu Supremi Dominii* nie może, a ieszcze Xiążęciu Postronnemu Stryjowi Sasiada potężnego, ktorego chęć wielce się do tego nakłaniała, ażeby siłom swoim y Woysku ufał.

Konsekwencye takowego nagannego przedsięwzięcia mogły być bydź Wolności Kurlandzkiej niebezpieczne, y Rzeczypospolitey Polskiey szkodliwe, ale Opatrzność Boska zładziła z Tronu Kraiow Północnych Pana, który by ie może ogniem Woiennym był zapalił. Całe sąsiedztwo cieszyło się, widząc na Tronie Jego Sukcessorkę Godną Monarchinią, ktorey rozum, y wspaniałość umysłu były im wiadome.

JEGO

JĘgo Krolewska Mość y Rzeczpospolita Polska, parrykularnie z takowey szczęśliwey ukontentowani odmiany: Jakoz Katarzyna Druga prawdząc powzięte nadzieie, rewokowała przez Piotra Trzeciego wydane Ordynanse, ktore względem odebrania Dobr stołowych w Kurlandyi wyszły, y ktore sobie uzurpowały *Adus* niektore *authoritatis* w Panstwie od Rossyi nie dependującym.

Na niezczęście Hrabia Biron znalazł sposob uprzędzie Remonstracyami swemi *in favorem sui* Dwor Rossyiiski: Imperatorowa JEymć pisala do Krola JEymci *sub data 4. Augusti* Roku przeszłego, y fundując się na dawnych o uwolnienie Birona zasłych Instancyach, (a nie zważając eo iuz po nich nastąpiło) wyraziła w Liście swoim, że będąc teraz uwolniony Biron, Imperatorowa JEymć spoźdiewa się, że Go Krol JEymć do Xięstwa przywroci Kurlandzkiego. JEgo Krolewska Mość w swoim *sub data 3 Septem.* Responście wyraził sprawiedliwe zadumienie swoje, że Imperatorowa IEymć życzy sobie przywrocenia Kurlandyi Człowiekowi, ktorego sam Dwor Rossyiiski deklarował bydz winnym *Criminis læsæ Majestatis*, & *per consequens* Człowiekowi *civiliter* zmarlemu, a bez żadney nadziei regressu, y że Imperatorowa IEymć nie zważa na Prawo Nayiasnieyszego Krolewica JEymci Karola Possessora Kurlandyi, żadney nie podlegające Kwestyi, do ktorey przez Krola IEymci *solenniter* Inwestyowany na fundamencie Konstytucyi Rzeczypospolitey, za zdaniem Senatu, za prozbą stanow Kurlandyi, y na Rekommendacyą samey że Rossyi.

JEgo Krolewska Mość skracając te założone Kwestye, y utrzymując Prawa powierzoney sobie Korony, upraszał Imperatorowy IEymci aby Pretensye Birona raczyła tak do

Niego, iako y do Rzeczypospolitey odesłać, iako do Iedy-
nych sędziow y Panow *Feudi*, y aby zagrodziła wszelkie-
mu inszemu Przedsięwzięciu, dozwoiliwszy tylko sposobu
Negocycacyi, zwyczajney między Potencyami przyziela-
skimi, y sąsiedzkimi. Obiecał przytym JEgo Krolewska
Mość y z swoiey strony, ze do tego wszystkiego skłonnym
będzie, cokolwiek się z Godnością y Prawem powierzoney
sobie Korony y Syna swego *legitime* na Xięstwo Kurland-
zkie Inwestyowanego zgadzać będzie mogło, nie oddala-
jąc się od Sentymentow wspaniałych, y Kompassyi Impera-
torowy IEymci ku Familii Birona.

Nie mógł JEgo Krolewska Mość dać Responсу z
większą moderacyą, y z większym dowodem Rozsądku
swego y Sprawiedliwości. Tym czasem Dwor Roslyiski
nie zwazając tego, zamiast odesłania Birona *ad supremum*
Dominium Feudi, tak iak by się według Traktatow, y wed-
ług wszelkich Praw należało, udał się zaraz *ad Facta* w
Kurlandyi.

Partyzantów Birona sposobu, ktorými Imperatoro-
wey IEymci uwodzili wiarę, zależały w tym, affidować
Dwor Roslyiski, że stany Kurlandzkie życzą sobie powrotu
dawnieyszego Xiążęcia, dla tego zaczęto nayprzod tento-
wać Wierność stanu Rycerskiego, y Imc P. Konfyliarz Ros-
lyiski de Simolin nie zaniechał, niczego przez co by mógł
był w Xięstwie zamieszanie sprawić (f) dla Aukcyi małej
liczby tych, ktorzy nieposłusznymi byli Nayiasmieszemu
Krolewiczowi IEymci, oczywiście stan Szlachecki sollicyto-
wał, aby się deklarowali *pro parte* Birona ośmielając się
affeku-

(f) Przekrytać Listy Jego Cyrkularne do d. 30. Octobris & 10. Novem-
bris 1762.

affektuować Protekcyą Dworu swego dla tych, którzy by się do Iego nakłonili remonstracyi, a grożąc dla postrachu inszym: Lecz widząc iż większa część rozeznanych Kurlandczyków statecznemi w swey powinności pozostałą się, przy Xiążęciu tym, którego Iego Krolewka Mość y Rzeczpospolita Onymże za Ich prozbami nadali, więc tego byli Adwerfarze zdania, że Nayiaśnieyszego Krolewica IEmci Obecność w Kurlandyi utrzymuie Ich Serca, y Wierność, dla tego do oddalenia Xiążęcia IEmci Kurlandzkiego z Mittawy uformowana Projekt.

Dnia 24. Decembris Roku przeszłego IEmć P. Simolin posłał Obersterleytnanta Szreders, aby zapieczętował Imieniem Dworu Rossyjskiego cło przewozu na Rzece, y wkrótce potym tenże sam Officyer udał się na Poczte, rozkazując Pocztmaystrowi, aby pieniędzy tych, które może mieć w kassie nie wydawał. Pocztmayster zaś składając się tym, że od nikogo inszego rozkazow odbierać nie może, tylko od Xiążęcia swego Pana, Odebrał od Officyera Respons, że jeżeli tym, które mu dać, nie będzie posłuszny rozkazom, to go każe wyrzucić z Domu, y inszego na Mieyscu Iego osadzi, iakoż zaraz przystąpił do Domu iego Wartę.

Nayiaśnieyszzy Krolewic IEmć Xiążę Kurlandzki posłał do Imć Pana de Simolin, Im Pana *Landhofmeister de Howe*, y Kancelerza de *Keyserling*, pytając się, na jakim fundamencie, y *qua Autoritate* postępuje tak przeciw Prawom Iego Krolewskiey Mości, Rzeczypospolitey, y Xiążęcia IEmci, Im Pan Konsyliarz Rossyjski odpowiedział z pasyą: że jest posłuszny Rozkazom Imperatorowy IEmci, która Mi rozkazała sekwestrować wszystkie Intraty Xiąstwa,
namię=

namieniałą przytym, żeby do tego wszystkiego nie było przyszło, gdy by Konsystencya zimowa dla Woyłka Imperatorowy IEymci w Kurlandyi odmowiona nie była: Te goż samego dnia rozestł Listy Cyrkularne do wszystkich, ktorzy trzymali Dobra Stołowe Xiążęcę, w ktorych Im Imieniem Imperatorowey IEymci o sekwestrze doniołł, a przytym pełnomocnie rozkazał, ażeby odtąd nie gdzie indziej, tylko do Kassy Imperatorowey IEymosci Summy Arendowne wypłacali, przyłączywszy do tych rozkazow swoich racyą wzwyż wyrażoną, to iest: że Konsystencyą zimową dla Woyłka Rossyjskiego odmowiono, y żaląc się na Najjaśniejszego Krolewica IEmci Xiążęcia Kurlandzkiego, że takowe odmowienie iest dowodem złych Jego Intencyń, naprzeciw Imperatorowey IEymci (g).

IEmc Pan Simolin kontynuując Proiekt swoy do odalenia Xiążęcia IEmci z Kurlandyi, i rozkazał wartę postawić przy Magazynie Dzewa, na potrzebę Xiążęcą zwieźionego.

W Nocy między 24. y 25. znówu warta postawiona przy Domostwie, w ktorym się znajduią *Archiva*. Zrana tegoż dnia doszła wiadomość, że y przy Młynie, z ktorego Mąkę na Dwor Xiążęcy dowożono, znajduie się Warta. Dozorca Stawow, y Jezior Xiążęcych, ktory na stoł Xiążęcy Ryby przystawiał, doniołł, że ma rozkaz, aby Ryb więcej nie ważył się dawać, y Administratorowi dwoch Ekonomii stołowych, ktore do kuchni Xiążęcia IEmci destynowane były, takowyż był dany rozkaz, aby na kuchnią Xiążęcia

(g) Przeczytać List Jego Cyrkularny do d. 12. & 24. Decembris 1762. w Mittawie. (

ążęcia IEmci destynowane były, takowyż był dany rozkaz, aby na kuchnię Xiążęcia IEmci nic nie odsyłał, postawiwszy *in super* u tegoż Administratora, Officyera z kilku żołnierzmi

Na ostatku odebrał tenże Imć P. Konfyliarz Rosyjski Magazyn Siana y Owsa, odebrał Mienticę, odebrał Browar, nawet y Kurniki w których dla stołu Xiążęcogo chowano Kapłony. Słowem cokolwiek do subsystencyi służyło Xiążęcia IEmci, to wszystko sobie przywłaszczono.

Pretext ten którym koloryzuie swoje wiolencye, jest złośliwy, y bez fundamentu. Nayiaśniejszy Krolewie IEmć nie denegował nigdy konfystencyi zimowey dla Woyska Rosyjskiego, tylko się żalił na to, że Imć P. Simolin nie referuiąc się do Niegoż, ważył się uczynić Dyspartyment teyże Konfystencyi, bo Xiążę IEmć Kurlandzki znaiąc powinności Wazalla, referował się do JEgo Krolewskiej Mości, bez ktorego rozkazu nic czynić y dozwałać nie może: Ale czynić rezystencyą, y opponowac się teyże Konfystencyi (do czego y sposobu nie miał) nigdy nie był intencyonowany, owżem uczynił staranie, ażeby toż Woysko na Konfystencyach swoich należącą miało swoię wygodę, y Subsystencyą.

Lecz daymy to, że Xiążę IEmć *Astu* teyże denegował Konfystencyi: Jakimże Prawem Imć P. Simolin ma tę śmiałość dochodzić tego na Xiążęciu IEmci, y tyło pokazywać *Authoritatis* w Państwie cudzym? Dwor Rosyjski w podobnym przypadku powinien się być udać do JEgo Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey, którym samym tylko jest obligowany Xiążę IEmć Kurlandzki dawać rachunek z postępkow swoich. Ale się domyslić można, że takowe wymysły dla tego tylko ułożone, ażeby Niemi za-

D

iąrzyć

jątrzyć Imperatorową IEymc. Jakoż dalsze *facta*, y gwałtowne procedery Konfyliarza Rossyjskiego w Kurlandyi działy się bez najmniejszego względu na Dostoięństwo Xiążęcia IEmci Kurlandzkiego, tudzież poniekąd y z znieważeniem Praw JEgo Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey. Sciągniono z Rygy więcey Woyska, y osadzono Nim Mittawę, poprzerynano wszystkie drogi, y Przechody, Kordegardę pod samemi oknami Xiążęcia IEmci założono, y cały Pałac Xiążęcy był obleżony.

Hrabia Biron wiedząc, że JEgo Krolewską Mość za zdaniem Senatu da Inwektyurę Xięstw Kurlandzkiego, y Semigalskiego Nayiaśnieyszemu Krolewcowi IEmci Karolowi, zaciąga przeciw Temuż Xiążęciu posilkow Postronnych, zamiast udania się do JEgo Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey dla przelozenia Im przyczyn swoich, y upraszania Onychże do przywrocenia Mu Feudi, otoż odważa się osadzać *propria autoritate*, y przez podporę Potencyi Sąsiedkiej.

Przybywa do Mittawy w Miesiącu Styczniu, wiadomia Stan Szlachecki o swoim przybyciu y konwokuie Stany pro die 10 Februarij. (h)

Przez takowe lekkomyślne Przedsięwzięcia stracił by Prawo do tegoż Xięstwa, gdy by mu ieszcze iakowe pozostawało. Czynie się Xiążęciem po wszystkim tym co się z nim stało, chcieć zuchwale *exercere Authoritatem* nie będąc przywrogonym, o co do Iego Krolewskiej Mości iako *ad Supremum Dominium* żadney nie zaniósł proźby, jest to bez wszelkiego wątpienia *Crimen Feloniae*: ale zważywszy ieszcze, iż do tego szukał, y akceptował posilkow

(h) Przez listy swe Cyrkularne die 10. Ianuarij 1763.

silków y Woysk Postronnych, nie tentując przynajmniej drogi, przez którą dochodzą sprawiedliwości, zaraz czynić *Actus violentos*, które się przez Woysko Rossyjskie popelnily, takowe gwałty approbować, na nie się spuszczać, y *Supremum Dominium* swoje w niechęci z potencją zaciągając Sąsiedzka, zdani się że Kryminału *Felonias* nikt grubiey popelnić nie może.

Zważmy daley? wielekroć razy ten tak nazwany Xiążę Kurlandzki wyzwał się y utracił Prawa do tego Xięstwa, ktorekolwiek tylko mógł mieć. Utracił ie zaraz na początku, nie czyniąc zadosyć kondycyi Inwestytury swojej, *sine qua non*, tudzież nie oddawszy *homagium* Krolowi IE-mci *in Persona*, y nie odebrawszy rownego a Feudo, potym przez Kryminał infamujący, przez Śmierć swoją Cywilną, przez Cestją bezprawną Kurlandyi *in favorem* Xiążęcia Ierzego de Holstein, na ostatku przez Przedsięwzięcie naykryminalnieysze, osadzając się *in Feudo* bez udania się *ad Supremum Dominium*, y zaciągawszy do tego posilku Woysk Postronnych, chcąc rugować Syna IEGO Krolewskiej Mości *solemniter* przez niegoż inwestyowanego.

ImPan Simolin Przyjaciel Birona niezawodny, sekundował Go we wszystkich tych Iego przedsięwzięciach przez Lysty Cyrkularne, przez które oznaymia Rycerstwu Kurlandzkiemu wolą Imperatorowy IEymei, właśnie iakoby Kurlandya dependowała od Rossyi, y deklaruie, że Imperatorowa IEymność jest rezolwowana przywrocic Birona do Xięstwa, że tym wszystkim, którzy się Iey będą akomodować intencyi, swoją przyrzeka Protekcyą, tym zaś, którzyby się opierali, grozi niełaską Iey. Nie wstydz się nawet Imp. Simolin pokrywać tych wszystkich

postępkow swoich, pretextem Religii, y wolności Xięstwa Kurlandzkiego, właśnie iakoby te ważne y świątobliwe Punkta były w iakowym niebezpieczeństwie od IEGo Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey, albo *ex Persona* Najjaśnieyszego Xiążęcia IEmci Kurlandzkiego.

Insuper noty fikował Magistratowi w Mittawie, że Imperatorowa IEmc Ernesta Jana Birona uznaje za prawdziwego, y Prawego Xiążęcia Kurlandzkiego, y rozkazał temuż Magistratowi, ażeby do publicznego Iego wiązdu należące uczynił *preparatoria*. Lecz Magistrat denegując takowey powinnościom Iego przeciwney rzeczy, przymusił Go Imp. Simolin do wszystkiego żołnierską Esekucyą, a przez co naybardziej *aufus* swoje Prawo y dependencyą IEGo Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey tykające Imp. Simolin wydał, to w tym zawisło, że się po wieździe Birona do Mittawy dnia 26. Ianuarij, do Ichmciow pierwszych Konfyliarzow Xięstwa Kurlandzkiego udał, y onymże Imieniem Imperatorowy IEmci pod wielką insynuował groźbą, ażeby pod Imieniem Najjaśnieyszego Krolewiczą IEmci Xiążęcia Kurlandzkiego Rządow żadnych y Spraw Autentycznych nie expedyowali, ale owfzem Imienia Ernesta Jana Birona iako Samego y prawego Xiążęcia do tego używali. Tenże IEmc powtórzył te swoje Rozkazy przez Listy swoje Cyrkularne de data 26. Ianuarii 1763. w Mittawie.

IEGo Krolewska Mość odebrawszy wiadomość o tym wszystkim co się dzieie przez Rapport Xiążęcia IEmci Kurlandzkiego, dał mu tę Instrukcyą, że naradziwszy się z Senatem w Sprawie tak ważney Rzeczypospolitą interesującey, przyśle mu rezolucyą, ktorey mu na miejscu oczekiwać trzeba.

IEGo

IEGo Krolewska Mość konwokował Senat *pro die* 38. *Februarii* a tym czasem wszelkich naylepszych zażył sposobow, ktore tylko możne były tak dla dania Protekcyi Synowi y Wazallowi swemu, iako y dla utrzymania całości Praw swoich, y Rzeczypospolitey. Delegował IEGo Krolewska Mość do Imperatorowy IEymci Imci P. Borchy Podkomorzego Inflantskiego, z remonstracją, iak mocno Prawa Rzeczypospolitey narażone przez te postęпки, ktore się pod imieniem Imperatorowy JEymci w Kurlandyi praktykują, y żeby iak nayprędzey wszczętemu się w teyże Prowincyi zabiedz zamięszaniu, wyprawił do Niey JEgo Krolewska Mość dwóch Senatorow mianowicie Imci Pana Platera Wojewodę Mścislawskiego, y Imci Pana Lipskiego Kafztelana Łęczyckiego, którym zdał Pełnomoc, y zlecił, a żeby tak stan Szlachecki, iako y inszych Obywatelow w ich Powinności, tudzież y *Supremum Dominium* przynależącej utrzymywali Praw całości.

Przybycie tych Senatorow do Kurlandyi nie mogło ugaścić zaczętego przez Im P. Simolin ognia, ani wstrzymać potrafiło Birona, y Iego Partyzantow. Niektorzy Szlachta czy skorumpowani, czy zastraszeni przez Rosyją, między ktoremi iednak ani żaden Konfyliarz Prowincyi, ani żaden nie znaydował się Urzędnik Ziemski, zgromadzili się ad *Normam* Seymu za Konwokacją Bironą; Obrali sobie Marszałka Człowieka takiego, ktory iuż dawno przez swoją niewierność y rebellią przeciw Własnemu swojemu Xiążęciu znaiomy.

Imc P. Kafztelan Lipski obwieścił Im przez Woźnego Reskrypt JEgo Krolewskiey Mości, w którym Krol IEmc napomina stan Szlachecki do stateczności, y zabrania Im

wszelkich Schadzek bezprawnych. Ci zapamiętali, którzy *Conventiculum* swoje zaczęli pod strażą Woysk Rossyjskich, mieli tę śmiałość zedrzeć Reskrypt JEgo Krolewskiey Mości, y nogami onże zdeptać.

Tenże sam Reskrypt był za rozkazem Kommissarzow Krolewskich do Drzwi Kościelnych y Ratusznych przybity, lecz Imc P. Oberstleytnant Woysk Rossyjskich Szreders ważył się publicznie tenże odedrzeć Reskrypt, bez wątpienia za rozkazem Im P. Konfilyiarza Simolin. Tenże Konfilyiarz rozkazał potym wziąć Woźnego w Areszt, y wyprowadzić go z Pańskwa, który Reskrypt Krolewski publikował y przybił, y żeby Reskrypt ten nie był po inszych stronach Kurlandyi rozestany, rozstawił na to żołnierzy Rossyjskich. Teraz wszelkiemi dokuczają sposobami Szlachcie przy swey Wierności obstawiającej, których groźby JEgo poruszyć nie mogły; Wygania Ich z Dobr stołowych, ktore od Xiążęcia trzymali, następując na Nich Exakcyami nieznośnemi, y Exekucyą żołnierską.

Na ostatku gdy Procedery Konfilyiarza Rossyjskiego lubo groźne nie mogły oddalić Nayiasnieyszego Krolewica IMc Pan Hrabia de Brown Gouverneur Instant przybywszy prosił o Audyencyą d. 12. Februarii u Nayiasnieyszego Krolewica IMc, y tę następującą w Ięzyku Niemieckim uczynił deklaracyą. „Mam rozkaz Nayiasnieyszey Imperatorowey Ieynci, abym Waszey Krolewiczowskiey Mości imieniem Jey reprezentował, że gdy Xiążę Ernest Jan odebrał w aktualną possessyą Xięstwa swoje, y gdy, iakoś Wasza Krolewiczowska Mość sam był świadkiem, że wszelką od stanu Szlacheckiego jest przyięty Satysfakcyą, y za Dawnego a prawnego jest uznany Pana, więc ta jest wola
„Nay.

„Nayiaśnieyszey Imperatorowy JEymci, abys Wasza Kro-
 „lewicowska Mość nieodwłocznie wyjechał z Miasta y Pań-
 „stwa, obawiając się żeby przez dłuższe zabawienie się Wa-
 „sza Krolewicowska Mość nie raczył podać okazyi do ia-
 „kiewkolwiek oziębłości, lub odmiany w tey Przyjaźni
 „ktorą Nayiaśnieyszca Imperatorowa JEymc tak ku JEgo
 „Krolewskiej Mości, iako y ku Domowi lego przedsię-
 „wzięła sobie skutecznie utrzymywać, y ktora w przyszle
 „czasy życzy sobie iak nayważnieysze dawać dowody.

Nayiaśnieyszzy Krolewic JEymc odpowiedział na to:
 że zna się bydź z wszelkim Respektem dla Nayiaśnieyszey
 Carowey JEymści, y w każdey okazyi do Usług Iey skłon-
 nym, ale przytym uprasza ImPana Gownera, aby raczył
 Nayiaśnieyszey Imperatorowy JEymci reprezentować, że
 będąc Xiążęciem Kurlandzkim dependującym od Rozkazow
 JEgo Krolewskiej Mości, więc mu nie można w tey oka-
 zy i stosować się do woli Imperatorowy JEymci, a tym bar-
 dziey gdy świeżo odebrał Reskrypt Krolewski, przez kto-
 ry mu nakazano pozostać się w Mittawie, aż doząd, do-
 kąd, według *Resuktatum* przyszłego *Senatus Confilii* dal-
 szych nie odbierze Dyspozycyi: że Nayiaśnieyszca Impera-
 torowa JEymosć, iako Pani Sprawiedliwa za złe mu tego
 nie weźmie, gdy się do Rozkazow Oycy y Krola swego
 stosować będzie, tak iak ma przysięga wierności, y Powin-
 ność wazalia czynić nakazują.

Imc Pan Hrabia Brown denegując podać deklaracyi
 swoiey *in scripto*, y składając się, że do tego rozkazu nie
 ma, więc Nayiaśnieyszzy Krolewicz JEymc odpowiedział:
 że ią sam *fidelissime* napisze, y JEgo Krolewskiej Mości
 odeszle.

Otoż

Otoż tak Xiążę, Syn, y Wazall Krolewski iest w swoim własnym traktowany Państwie przez Ministrow Postronney Poteneyi, która żadnego nad Nim oprócz Potęgi, nie ma Prawa.

Lecz *Supremum ius* JEgo Krolewskiej Mości y Rzeczypospolitey nie było także więcey respektowane: Namienilo się wyżej z iaką śmiałością Officyer Rosyjski powazył się oddzierać Reskrypt Krolewski do drzwi kościelnych y Ratusznych przybiły, ale ieszcz przed kilką dniami Imp. Konfyliarz Simolin Imieniem Imperatorowy IEymci Imp. Kasztelanowi Lipskiemu tę uczynił deklaracyą.

„Nayiasnieysza Imperatorowa IEymosc nigdy na to nie zezwoli, a żeby Kommissya IEgo Krolewskiej Mości zdana IW Imci Panu Kasztelanowi, y Wojewodzie Mściławskiemu w Kurlandyi swoy skutek wzięła, albo żeby który *Actus Jurisdictionis* mógł bydz przedsięwzięty w tych Dwoch Xięstwach.

„Interessa terażnieysze są Interessa status, do których potrzebne dołożenie się całej Rzeczypospolitey, a nie żeby Krol IEmc y Senat oneż sobie tylko przywlaszczał.

„Nayiasnieysza Imperatorowa IEymosc uznaie, y żadnego inszego uznawać nie będzie Xiążęcia Kurlandzkiego, tylko J. O. Xiążęcia IEmc Ernesta Jana starego *legitime* inwestyowanego z konsensem całej Rzeczypospolitey, o ktorego uwolnienie Krol IEgomość, y z Rzeczypospolitą interessowali się. (i)

„Nayia

(i) Sam tylko Krol za zdaniem Senatu nominował Hrabie Birona Xiążęciem Kurlandzkim, y interessował się za nim w Petersburgu, poiego upadku Imp. Simolin wkłada na Rzeczypospolitą całą Kroki IEgo Kr. Mci samego, kiedy ie bydz widzi faworyzującemi Temuż Hrabi, lecz gdy ie kontrującemi baczy, to Ich zażywa w *Oppositionem* Intencyi Rzpltey.

„Najjasnieyszey Imperatorowey IEymci jest dobrze
 „w iadomo, że Xięstwa te są Feuda dependujące od całej
 „Rzeczypospolitey, a nie od Tronu tylko Krolow Polskich,
 „*Et per consequens*, nigdy tego Imperatorowa IEymc nie do-
 „zwoli, ażeby iakiękolwiek Praw, y Całości Rzeczypo-
 „spolitey, ktore iedynie do niey należą, stało się naruże-
 „nie. (k) *C. Simolin.*

Iasnie Wielmożny IEymc P. Kasztelan Lipski na tę
 dziwu pełną deklaracyą, dał odpowiedź, ktora się tu zu-
 pełnie przytoczyć musi.

„Kurlandya będąc Feudum dependujące od Krola
 „IEmci iako a *Supremò Dominio* według Konstytucyi, toć
 „też *consequenter* nikomu nie należy rozśadzać intereffow
 „Kurlandzkich, tylko Iego Krolewskiej Mości.

„Od Zygmunta Augusta, aż do Augusta Trzeciego,
 „ktory chwalebnie panuje Narodowi, Praw y wolności
 „swoich ostrzegającym, Rzeczpospolita nigdy nie miała
 „racy domowienia się, żeby Krolowie kiedykolwiek wła-
 „dzy swoiey y Powagi, ktorey Im nad Kurlandzą y Semi-
 „gallią dozwoliła, złe zażywali.

„Iego Krolewska Mość y Senat nie mają prawda
 „władzy stanowienia Praw, ale Exekucya tego, co przez
 „trzy ułożono Stany, onymże *incumbit*. Dla tego Konsty-
 „tucya 1736. roku dała moc Iego Krolewskiej Mości, aby
 „inwestyował Tego, ktorego godnym tey będzie sądził
 „Lenności; Potym wszystkie się Seymy nieszczęśliwie rwa-

E

„ly,

(k) Ale Traktaty zabraniają Rosji, aby się niemieszala w Interessa Dome-
 we Polskie.

” Iy, a Krol Imć z Senatem trzymali się sensu Konstytucyi
 ” 1736. tak przy okazji Ernesta Jana *de Buren*, iako y wzglę-
 ” dem Nayiaśnieyszego Krolewica Imćej Karola Xiążęcia
 ” Kurlandzkiego.

” Krol Imć wraz z Senatem daremnie przez lat ca-
 ” lych ośmnaście starali się o uwolnienie pierwszego wraz y
 ” Stanem Szlacheckim Xięstwa Kurlandzkiego, Senat y
 ” Stan Szlacheckj w Kurlandyi upraszali o Xiążęcia w oso-
 ” bie Nayiaśnieyszego Krolewica Imćej. Deklaracya Im-
 ” peratorowej Ieymć Elżbiety nakłoniła do rezolucyi Krola
 ” Imćej, po ktorey potym nastąpiła solenna Transfakcyja mię-
 ” dzy rąż Imperatorową Ieymćią, a Nayiaśnieyszym Krole-
 ” wicem Imćej, Roku 1759. Nic tedy naturalnieyszego
 ” z tych wszystkich nie wypływa okoliczności, tylko że Krol
 ” Imć za zdaniem Senatu zsyła Senatorow, aby się infor-
 ” mowali ó zamieszaniu w tymże Xięstwie zaczętem, y o
 ” wiolencyach przez woysko Rossyiskie poczynionych. Nie
 ” można tedy bez oczywistego naruszenia *Juris Gentium*, y
 ” złamania wszystkich Traktatow zabraniać Delegowanym
 ” Senatorom, aby Funkcyi swoiey zadosyć nieczynili, ktorą
 ” tak Prawa Koronnę, iako y zwyczaj nieustanny autory-
 ” zują.

” Iezeli Nayiaśnieyszja Imperatorowa Ieymć nie u-
 ” znaie Nayiaśnieyszego Krolewica Imćej za Xiążęcia Kur-
 ” landzkiego, to jest prawda nieszczęściem dla tego Pana,
 ” ale Lenność przez to nie wypada *ex Supremo Dominio*
 ” Jego Krolewkiey Mości. Prawą Jego w tey mierze nie
 ” są żadney kweśtyi podległe, y daley iak od dwoch wiekow
 ” Rzeczpospolita spokojnie pozostawiała w Rękach Krole-
 ” wskich

” wskich to Prawo, które im do tey nadała Lenności: Na
 ” ten czas dopiero gdyby Lenność ta, naturę swoją odmie-
 ” nić miała, Rzeczpospolita sobie rezerwuje dyspozycyą.
 ” Czego się doczytać można w Konstytucyi 1569. & 1727.

Dat. w Mittawie die 29. Januarii 1763.

*F. Comes in Lippe Lipski Castell. Lancitiensis.
 Senator Plenipotent. mpp.*

Ktoż tedy Imć Pu. Simolin tę zdał kommissyą, ażeby
 władzy Krolewskiej w Polszcze granice zakładał, albo kto
 tę udzielił *Authoritatem*, deklarować słowem absolutnym:
 że Dwor-nie dozwoli nigdy, ażeby Jego Krolewska Mość
 y Senat lub ten, lub ów regulował Interes, do ktoregomu
 się będzie widziało, że dolożenie się całej Rzeczypospoli-
 tey jest potrzebne? Stan Szlachecki w Polszcze nie da się u-
 wieść takową płonną dystrykcyą, którą się tu Imć Pu. Si-
 molin uczynić przywidziało. Wie albowiem stan Rycer-
 ski, że Władza Exekucyi jest powierzona JEgo Krolewskiej
 Mości, y Senatowi, & *consequenter* opponując się JEgo Kro-
 lewskiej Mci, kiedy co za zdaniem Senatu y według Praw
 w swoim wypełnia Państwie, byłoby to zgwałceniem Praw
 y Independencyi całej Rzeczypospolitey. Nie prosiłże
 JEgo Krolewska Mość sam Imperatorowey JEyMci przez
 List swoy *de d. 3. Septembris*, Ażeby Prerensye Birona do
 niegoż, y do Rzeczypospolitey, iako do Sędziow *supremi
 Domini* odesłane były.

Ieżeli kiedykolwiek oczywiście Prawa *Supremi Do-
 minii* zgwałcone, y Narodu bez dependencyi Godność
 podeptana, to prawdziwie w tey okazyi; każdy prawdzi-

wy Patriota ostatnim powinien się zapalić gniewem przeciwko ImP. Simolin, który bez wątpienia więcey sobie nad swe pozwolił Instrukcye: z iaką to wynioſſością poważa się ten Cudzoziemiec przepisywać Prawa Krolowi y Senatowi a w Interessie ſzczegulnie Domowym.

Iest to rzeczą niepodobną, aby to wszystko z wiadomością mogło się dzieć Imperatorowey IEymci Rosſyjskiej: Monarchini ta iest rozeznania wielkiego, zna Prawą Tronu, y bez wątpienia ma wiadomość o Traktatach ſojennych, ktore Iey zabraniaią, mięzczać się w ſprawy Domowe Polſkie a oſobliwie w Kurlandzkie.

Traktat wieczny między Iey Państwem y Polſką te wyraźne w ſobie zawiera ſłowa *Nullum in Curlandiam & Semigalliam Jus ſibi aſſumeret (nempe Imper: Ruſſiæ) nec Bello eas infeſtaret, ullave ratione vexaret.* Pokoy Oliwſki y Traktaty Rosſyi z Portą Ottomańską do tegoż Ią ſamego obligują. Chociażby Hrabia Biron miał Prawo iako nayważnieyſze, to ſposob utrzymywania Iegoż zawsze byłby przeciwnym ſprawiedliwoſci, bo narusza Powagi y independencyi IEGo Krolewſkiej Moſci y Rzpltey. Potencya poſtronna w takowey okazyi inſzey nie ma drogi, tylko rekommendacyą. Wielkie rozeznanie y Cnoty Imperatorowey IEymci ſprawiaią nadzieię, że byle tylko prawdziwie o wszystkich informowaną zoſtała okolicznościach, to tych poſtępkow, ktore się przez złe zazycie Imienia Iey działy, approbować nie będzie, ale owſzem do ſprawiedliwey nakłoni się żądoci IEGo Krolewſkiej Mci zależacy w odeſtaniu Birona z pretenſyami Iego do I. K. Mci y Rzpltey,

Rzeczłtey, iako do Jego prawdziwych względem Lenności Kurlandzkiej Sędziow.

Poważono się donieść Imperatorowey IEymci, że Wota jednostrayne Stanu niemal całego Szlacheckiego w Kurlandyi są dla Birona (1) Jeżeli Imperatorowa IEymc dozwoli przystępu do siebie wiadomościom rzetelniejszym, to się nauczy, że Tenże Biron z początku nie miał tylko niektore nie spokojne głowy, od dawnych czasow pod tym znaiome przymiotem, y że Partya Jego tylko się powiększyła ludźmi ufudzonemi obietnicami albo groźbami, y złym traktowaniem przez ImP. Simolin przymuszonemi. Będzie tego Imperatorowa IEymc miała dowody, ścignąwszy tylko Woyska swoje z Kurlandyi y oświadczywszy się stanowi Szlacheckiemu, że dozwala każdemu aby według sumnienia y Honoru swoję każdy oświadczył skłonność: Aż do tych czas wszyscy niemal Pierwsi Konfiliarze Xięstwa wiernie się trzymają Nayiasn. Krolewica Imci, tak iak ich honor obowiązuie, kiedy sami do JEgo Krolewskiej Mci o tegoż dla siebie supplikowali Pana.

Niechay Imperatorowa JeyMc niniejsze historyczne y rzetelne przeczytać raczy Opisanie, to skonwinkowaną zostanie o sprawiedliwey Nayiasn. Krolewica Imci sprawie: Zgodzi się zapewne Imperatorowa IEy Mc na to, że JEgo Krolewska Mość dluzey dyspensować się nie mógł, w uprowadzaniu Kurlandyi Xiążęciem nowym, y że Krol JEmc z wszelkim skrupulem obserwował sprawiedliwość, naśladu-

E 3

iąc

(1) Przeczytać Respons Dworu Rossyjskiego dany ImP. Hrabí Mercy Posłowi Wielkiemu Nayiasn Cesarstwa Ichmciow Rzymkiego.

iąc Maxym dobrotliwie rozeznanego Monarchy y Oyczyzny Oyca.

Jeżeli Imperatorowa JEymć sądzi bydz Birona niewinnym tych wszystkich kryminalow, za ktore był kondemnowany w Roslyi, to ma obfite sposoby dać mu nagrodę wszystkiego, y uszczęśliwić tak Oyca, iako y Familią, nie dozwalając, aby w sąsiedzkiey czyniono zamieszanie Prowincyi, y gwałcono nayważnteysze Prawa Narodu z Państwem Jey zprzymierzonego. Daymy to żeby był Biron, y prócz własney winy stracił Kurlandya: Takowe nieszczęście dla Nięgo jest bez regresu. Nie może bydz przywrocony *sine praesudicio* Nayiasn. Krolewica JEjci, który prawnie, iako się niezawodnie pokazało, jest inwestowany.

Sprawiedliwa y chwalebna Kompassya nie powinna tu przytłumiać swiatła rozumu, ani Serca od ostrych Regul odwracać sprawiedliwości. Nie idzie tu o Xiążęcia Urodzonego do Pañowania, wyzutego przez oppressyą z Dziedzictwa swego, bo Biron człowiek nowy, wyniosły, wywyższony prócz żadnego partykularnego w sobie przymiotu y zasługi, tylko przez Fawor do stopnia wysokiego, ktoregoby był nigdy nie powinięn szukać, y z ktorego znowu przez lekkomyślne przedsięwzięcia swoje, ieszcze nizeli się na Nim dobrze utwierdził jest zepchnięty. Jeżeli ślepa Fortuna swoje własne rozwalila dzieło, ani Kurlandya, ani Rzeczpospolita Polska nie powinny dla Jego przywrocenia sakryfikować swego pokoju, swych Praw, y swoiey Godności.

Wyrari-

Wyraziwszy *fideliter* całą konnexas okolicznosci w tym opisanu, rozumiem, że dostatecznie każdy widzieć może Uwagę, sprawiedliwość, y *aequanimitatem*, których JEgo Krolewska Mość w całym tym zażywał Interessie. Wszystkie Państwa w Europie, nayofobliwiey iednak Nayaiaśń. Imperatorowa JEymc przyzna sprawiedliwość JEgo Krolewskiej Mości, a Narod Polski zawdzięczaiać starania IEgo Krolewskiej Mości, ktorego dla utrzymania Praw, y Godności Tronu zażywał, skutecznie IEgo Krolewska Mość utrzymywać, y w tych sposobach, ktore do poparcia honoru, y Całości Oyczyzny będą się zgodne widziały, sekundować będzie:

w Warszawie d. 20. Februarii 1763.

Skrypta w tym opisanu allegowane, y ktore są dowodem rzeczy, znajdaią się albo in Originali, albo w Autentycznych Extraktach w Xięgach Metryki Koronney, gdzie ie wolno każdemu widzieć.

XVIII. 2. 747.

F

XVII-2.717